

УДК 620.91

Ліуш Ю.Б.

канд. техн. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

Ситуація в енергосистемі України дуже складна та нестабільна, через постійні атаки з боку агресора. Знищення критичної інфраструктури, окупація, енергетичний тероризм внесли суттєві негативні зміни у сферу енергетики країни, в тому числі в галузь відновлюваної енергетики, яка розвивалася до початку широкомасштабного вторгнення. Тому підтримка подальшого розвитку відновлюваної енергетики набуває великого значення в умовах сьогодення. У зв'язку з цим влітку 2023 року Верховна Рада ухвалила Закон про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та зеленої трансформації енергетичної системи України. Ключові положення цього Закону передбачають:

1. Запровадження системи підтвердження походження електричної енергії, яка вироблена з відновлюваних джерел. Такий механізм функціонування реєстру гарантій походження є аналогічним з тим, що

запроваджені в країнах, що є членами Енергетичного Співтовариства та Євросоюзу. Гарантії походження є необхідними для підтвердження того, що товари і послуги, при виробництві яких була спожита електроенергія, залишають менший вуглецевий слід. Таким чином, можна сказати, що це один з шляхів зниження негативного впливу на навколишнє середовище. Крім цього це додаткове джерело доходів для виробників "зеленої" електроенергії.

2. Запровадження можливості переходу існуючих виробників з зеленого тарифу на feed-in-premium. Feed-in premium (FIP) – це механізм підтримки, який передбачає доплату виробникові додаткових коштів до ринкової ціни на електроенергію. Така доплата може бути як фіксованою за період, так і змінюватись в залежності від ринкових цін. FIP стимулює ВДЕ реагувати на цінові сигнали ринку та виробляти електроенергію саме тоді, коли існує високий попит або ж виробництво з інших джерел енергії не покриває його. FIP сприяє підвищенню рівня інтеграції ВДЕ до ринку електроенергії, що призводить до більш ефективного поєднання постачання електроенергії та попиту.

Мінімальні значення фіксованого FIP встановлюють рівень доходів, які гарантовано отримає виробник. У розвинених країнах разом з FIP існує навіть можливість отримати більші доходи порівняно до FIT. Так може статися у ситуаціях, коли ринкові ціни перевищують відповідний рівень FIT.

3. Надання можливості відновити пошкоджену генерацію ВДЕ зі збереженням зеленого тарифу. 4. Часткову зміну механізму проведення аукціонів для будівництва генерації з ВДЕ. З однієї сторони знижуються бар'єри для входу учасників в аукціон (прибирається вимога мати земельну ділянку та договір на приєднання), а з іншої - організатор аукціону може більш гнучко ставити вимоги щодо предмету закупки на аукціоні - встановлювати конкретні години або профіль навантаження, за який буде сплачуватись аукціонна ціна. Крім того, підтримка за результатами аукціону буде надаватись не у вигляді feed-in-tariff, а у вигляді feed-in-premium (контракти на різницю замість фіксованих платежів).

5. Запровадження можливості участі споживачів у наданні послуг на ринку електроенергії через агрегаторів. Агрегатори об'єднують споживачів та невеликих виробників електроенергії у щось на кшталт віртуальної електростанції, яка може купувати та продавати електроенергію, а також надавати інші послуги на ринку електричної енергії.

6. Створення механізму самовиробництва, який дає змогу споживачам встановлювати генерацію для власних потреб, решту неспожитої електроенергії продавати своєму постачальнику. Гроші, отримані від продажу електроенергії, направляються на оплату спожитої електроенергії та тарифів на транспортування електричної енергії, а залишок грошей споживач

може вивести на власний банківський рахунок. Зазначений механізм дасть стимули для встановлення генерації в місцях споживання та, відповідно, розвитку розподіленої генерації.

7. Закон продовжує на один рік строк протягом якого можуть бути побудовані ВЕС (вітрова енергетика) за зеленим тарифом. Таким чином, надано можливість інвесторам, які через війну не змогли реалізувати проекти з будівництва ВЕС, завершити реалізацію їх проектів.

В підсумку можна сказати, що загальною тенденцією повоєнного розвитку та відбудови буде збільшення долі електроенергії з ВДЕ у загальному енергобалансі. Цьому сприятимуть усунення фінансових і законодавчих обмежень розвитку відновлюваної генерації, розширення можливостей експорту електроенергії з ВДЕ та врахування “Зеленого” курсу, який орієнтований на “чисту” енергетику.